

Naročnine: Za tuzemstvo z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60; za inozemstvo Din 60 in poština posebej — Oglasi po ceniku.

SOCIALIST

Izhaja vsak petek popoldne.
Nefrankirana in nepodpisana pisma se ne sprejemajo.
Sedež uredništva in uprave Ljubljana, Vidovdanska cesta šte. 2, pritličje.

Glasilo Socialistične Stranke Jugoslavije

Štev. 46.

v Ljubljani, dne 20. novembra 1924.

11. leto

Dva ali trije volivni bloki?

Meščani vseh struj in strank se večje trudijo, da bi speljali ves volivni boj v dva bloka: Pašič-Pribičević kontra Davidovič-Radič-Korošec. Ni treba povdarjati, da sta oba bloka izrazito meščansko kapitalistična.

Za zavedne delavce je na prvi pogled jasno, da niti prvi niti drugi blok ne bo voljan zastopati delavskih interesov, ker delavski interesi nasprotujejo interesom meščanstva in narobe nasprotujejo meščanski interesi delavskim.

O resničnosti teh trditev smo se do sedaj že dovolj prepričali. Imeli smo že 13 vlad v Jugoslaviji, enkrat je bila ena meščanska skupina na vladi, drugič zopet druga, za revno ljudstvo pa ni napravila nobena več, v kolikor je niso k temu prisilili zastopniki proletariata in pa njegove organizacije.

Iz teh razlogov proletariata nima niti najmanjše volje pomagati do zmage niti enemu niti drugemu meščanskemu bloku, temveč bo za volitve postavil svoje lastne kandidate proti obema blokoma in za delavske interese.

Vsi naši govorniki in agitatorji, ki so bili preteklo nedeljo na različnih shodih in sestankih, so prišli s poročili, da želi članstvo in somišljeniki, naj se razvije živahna volivna borba v prid delavskemu stanu. Delavstvo želi, naj se sestavi kolikor le mogoče enotna kandidatna lista, da

se delavski glasovi ne bodo tako cepili, kakor pri zadnjih volitvah. Razvije naj se energična agitacija med delavskimi in kmečkimi sloji za te pomembne volitve.

Razporejenost med ljudstvom je siromašna. Oglašajo se celo taki kraji, ki so zadnjič volili klerikalno „avtonomijo“, pa so prišli sedaj do zaključka, da je bila cela klerikalna avtonomija in demokratični bav, bav, zagrinjala, za katerim se je skrivala nenasična kapitalistična bisaga.

Naša stranka ki je že pri zadnjih volitvah dobila v celi državi 46 tisoč glasov, je gotovo po svoji velikosti in moči najkompetentnejša predstavnica delavskega razreda te države. Zato bo tudi pri teh volitvah poklicana, da zbere ves delavski element na enotno listo in pomaga izvojevati delavskemu razredu ono veljavo, ki mu po njegovi važnosti pritiče.

Prav gotovo bo računala z razporejenostjo delavskega ljudstva, ki noče cepiti svojih moči na razne stranke in strančice in bo skušala z veliko toleranco in samozatajevanjem doseči, da bo šel delavski razred res enoten v borbo za svoje pravice. Seveda ni dosega te enotnosti samo od nas odvisna, temveč je treba dobre volje tudi pri drugih skupinah. Naša širokogrudost seveda ne more biti neomejena, ali že danes povdarjamo, če bo na drugi strani toliko dobre volje, kot jo je pri nas, potem bo delavstvo enotno nastopilo in enotno zmagalo.

Fakinov morilec.

Za Verne duše je okrasil rudarski proletarijat s s svežim cvetjem grob mladega umorjenega Fakina. Da s tem znova dokumentira: **Fakinova smrt se ni pozabljen, Fakinova smrt se ni maščevana!**

Tajinstven in nepojasnjen je ostal do danes Fakinov umor! Svoji, ki se je udeležila Fakinovega umora, je morda uspelo, da bo ostal Fakinov morilec nepoznan, da bo ostal zverinski umor, ki je vzel materi sina, sestri brata, nekaznovan.

Vemo pa: da bo skoro razgaljena vsa druhal, ki je z ognjem in svinčcem oznanjala v trboveljskih revirjih „čisto“ nacionalno misel z umori, po boji in požigi učila državnostnosti sestradane in izmučene rudarje.

Kaj vemo?

Za družino padlega nacionalista Šlajpaha so zbirali v Ljubljani fond. Pa so naivni, dobrodušni in zapeljani ljudje darovali za Šlajpahove sirote in v tisoče so šteli nabrani prispevki. Kaj sirote, kaj nacionalisti, sezimo po denarju, zapijmo in zapravimo nabrani denar! S to parolo je kadel oni, ki je s parolo za nacijo šel morit in pobijati v Trbovlje. In ta ni bil zadnji med Orjunaši. Njegovo „duševnost“ so visoko cenili vsi nacionalisti.

In še več!

Ko je bil prazen Šlajpahov fond, ko so bili zapravljeni za uboge Šlajpahove sirote nabrani denarji, je suša zevala v žepih čistih, neustrašenih in požrtvovalnih nacionalistov.

Zato pa hajdi na mejo! Pojdimo, branimo nacionalno misel na italijanski mej! Pojdimo, da pokažemo ju-

naštvo italijanskim fašistom! Pa smo brali tiste dni o spopadih ob italijanski meji in o konfliktih z obmejno italijansko stražo. Resno je bil ogrožen mir tam okoli Rakeka.

Rekli so: Kaj čuda, če zavre našim nacionalistom kri vsled večnega in vednega izzivanja italijanskih organov! Naivni, neumni ljudje so ploskali, odobravalni „akcije“ mladih, neustrašenih nacionalistov in občudovali njihov pogum, njihovo požrtvovalnost!

Najbolj pa je občutil njihovo neustrašnost laški inženjer, ki je vozil v avtomobilu mezde za Windischgratzovo lesno delavstvo! Tam na „Ravberkomandi“ so obstopili avtomobil in sreča je bila tudi takrat mila našim — junakom. 100.000 in toliko laških lir je nesla ta najbolj smela in najbolj korajžna akcija na „Ravberkomandi“.

Po akciji za nacijo, za domovino pa hajdi v Ljubljano pirovat veliko zmago nad oropanim in izropanim avtomobilom!

Po Italiji pa se raznaša sloves nacionalističnih akcij z Ravberkomande. V roki revolver, na obrazu masko z lanske nacionalistične maškerade, v srcu „jezo nad Italijani in notranjimi sovražniki“, v mislih pohlep po laških lirah, pohlep po brezdelnem uživanju, tak človek je vodil „akcije“ čete na italijansko mejo, v Trboveljske revirje. Poleg akcije pa se je ponovno udeleževal na Ravberkomandi.

Ko naj bi ta svoja junaštva opravičil, je junak iskal zavetja v fašistični Italiji.

Konec zaščite stanovanjskih najemnikov.

Prvega januarja 1925 bo definitivno prenehala veljavnost zakona o stanovanjih. Po tem dnevu bodo postali hišni lastniki zopet neomejeni gospodarji in njihovi požrešnosti in brezvestnosti bodo brez usmiljenja izročeni najemniki stanovanj in stanovanjskih prostorov. Katastrofa, ki je pretela stanovanjskim najemnikom, je postala neizbežna in nedogledne bodo posledice svobodnega razpolaganja s stanovanji in stanovanjskimi prostori.

Upostavitve absolutističnega režima, razpust parlamenta je onemogočil tudi vsakršno podaljšanje, kaj šele zboljšanje stanovanjske zaščite.

Ker je zaščita stanovanjskih najemnikov uveljavljena z zakonom, ta zakon pa velja samo do konca leta, bi le parlament mogel odrediti podaljšanje njegove veljavnosti. Parlament pa je razpuščen, zato ni nikogar, ki bi podaljšal veljavnost zakona o stanovanjih. Naredba, ki bi jo eventualno hotel uveljaviti absolutistični režim, ne bi obveljala pred sodiščem in — brez usmiljenja bodo na cesti neštete družine. Buržuazija je šla preko protestnih shodov, je šla preko glasnega in jasnega ugovora stanovanjskih najemnikov. Boj za strankarske koristi, boj za onemogočitev razkrinkanja gnjilobe in upropuščajouče korupcije je buržuaziji važnejši, kot pa boj za ohranitev družin in nedolžnih otrok.

Proletarski otroci bodo prezebal, proletarski otroci bodo na cesti, zato, da bodo Markovići, Jankovići in drugi korupcionisti ušli zasluženi kazni.

Te naravnost strašne resnice se je celo „Slovenski Narod“ ustrašil. Vsaj se celo samostojni demokrati zavedajo, kakšne posledice bo rodila ukinitve stanovanjskega zakona. Zastonj pa upa „Narod“, da bo morda sporazum med gospodarji in najemniki preprečil neizogibno katastrofo.

Med hišnimi gospodarji in stanovanjskimi najemniki ni in ne more biti sporazuma! Najemniki, delavci, uradniki ne prenesejo nobenega zvišanja najemnin! Brez izdatnega zvišanja najemnin pa ni sporazuma s hišnimi gospodarji! Stanovanjski najemniki in njihove družine ne morejo še bolj stradati. Le ob še večjem, še hujšem stradanju bi zmogli zvišano najemnino.

Kaj sedaj, se bo vprašal najemnik?

Nastopimo pot samoobrambe. Ker ne bo varoval stanovanjskih najemnikov zakon, pa se bomo varovali stanovanjski najemniki sami! Preprečiti vsako deložacijo, pa bo onemogočeno hišnim lastnikom vsakršno zvišanje.

Delavci, uradniki ne bodo umirali na cesti, to naj ve buržuazija. Ker ni obvaroval stanovanjskih najemnikov zakon, jih bo obvarovala skupna sila in skupna moč stanovanjskih najemnikov. Bo pa tako, kakor je rekel na protestnem shodu stanovanjskih najemnikov g. Vencajz: pogledjmo, preštejmo, kje nas je več!

Streho zase in za svojo družinico brani žival, brani zver, pa bi je človek, pa bi je delavec ne mogel in ne vedel braniti!

Za enotnost delavskega razreda.

Zadnje skupščinske volitve so jasno pokazale: razdvojenosti in needinosti delavskega razreda sledi nujno reakcija in absolutna nadvlada meščanskih strank.

Ker je bil delavski razred pri zadnjih skupščinskih volitvah razdvojen, razbit, je ostal brez parlamentarne zastopstva. Zato je bilo parlamentarno delovanje protidelavsko in zato parlament ni upošteval delavskih zahtev in delavskih interesov.

Zavedamo se, da meščanski parlament ne more zadovoljiti potreb delavskega razreda. Prav tako pa se zavedajo recimo rudarji, da smo ob zadnji stavki v revirjih težko občutili pest in razpoloženje meščanskega, po zastopstvu delavskega razreda nevpilvanega parlamenta.

In ko so sklepali zakon o prometenem osebju, ko so razpravljali železničarsko pragmatiko, ni bilo v parlamentu nikogar, ki bi zastopal koristi železničarjev, potrebe železničarskih družin.

Videli pa smo: demokrati so okupirali ministrstvo za šume in rude, zato, da bodo „nacionalizirali“ Trboveljsko družbo. Klerikalci pa so zasedli ministrstvo za promet, zato, da so naklonili zaslužek svojim, klerikalnim institucijam in različnim gospodarskim zvezam.

Interes delavskega razreda pa je vsem meščanskim strankam — deveta briga.

Glavna skrb jim je, da osleparijo ob volitvah delavca, prisleparijo nekaj mandatov, potem pa pozabijo na dane obljube in delajo za se, za svoje strankarje.

Bo odslej drugače?

Vsa znamenja kažejo, da je dovolj delavskega trpljenja. Vsa znamenja kažejo, da je tudi zadnji delavec spoznal: meščanske stranke so največji škodljivci delavskega razreda! Zato je pričakovati, da bodo meščanske stranke zastonj iskale glasov in zaupanja v delavskih vrstah. Zato pričakujemo, da bo število socialističnih glasov poraslo in da bo ravno ta porast socialističnih glasov najglasnejša in najodločnejša obsodba politike meščanskih strank.

Socialistični glasovi bodo značili, koliko je ljudi, ki so spoznali nujnost razrednega boja, koliko je ljudi, ki vidijo, da je militarizem naš najhujši bič in čutijo vso težo težkih, po meščanskih strankah povzročenih dni na svoji koži.

Vendar pa še ne bo zadoščalo, da bo delavec obsodil z volivno krogličico početje meščanskih strank. Delavec bo moral spoznati, da je treba za uspehe težkega, trajnega organizatoričnega dela! Da je treba za delavca dobrega časopisja! In, prihodnji volivni boji naj uspe vsaj v tem, da bo prišel Socialist v zadnjo vas in da bo v vseh krajih, kjer živi delavstvo delovala politična organizacija Socialistične stranke Jugoslavije.

Kako se godi delavcu, če je razbit in brez organizacije, je pokazalo zadnje leto. Kako se bo godilo delavcu, če bo enoten, organiziran, to naj pokažejo prihodnja leta.

Za volitve pa na delo! Na delo za organizacijo! Na delo za socialistični tisk!

pravočasno naznanilo tudi sreskemu poglavarstvu. In glej ga spaka! Ob- last se je skregala z logiko. V Celju se je pojavilo par slučajev škrlatice. Ta bolezen se po zdravniškem mnen- ju najuspešneje zatire s tem, da se ljudstvo ne sme shajati na določena mesta. Toraj! Do tu je vse v redu. Naša manifestacija in zborovanje je bilo zaradi tega prepovedano. Kaj pa je z obiskom cerkev? Tam pa je bla- goslovljena voda in kadilo in to za- dostuje, da se odstrani vsaka nevar- nost okuženja. Pred seboj imamo dvoje svetovnih naziranj, socialisti- čno, ki je napovedalo boj neumnosti in nevednosti, vojno vojni, ki manife- stira za svetovni mir, za zблиžanje narodov, skratka za človečanstvo na eni strani, na drugi zastarele staro- davne katoliške verske obrede, ka- dilo in blagoslovljeno vodo. Prvemu je oblast delovanje prepovedala, dru- gemu pa ne. Ker celjsko delavstvo v to nelogično prepoved ni verjelo in je ni moglo vzeti resno, se tudi ni ho- telo ozirati na prepoved. Manifesta- cija in zborovanje se je vršilo. Zar- radi tega prestopka so bili od držav- nega pravdnitstva obtoženi sklicatelj in govorniki, ter obsojeni ss. Koren in Leskovšek na globo 50 Din ali 24 ur zapora in Böhm in Krušič iz Tr- bovelj na 25 Din ali 12 ur zapora. Ob- sojeni so obsodbo sprejeli, ljudstvo pa naj sedaj samo sodi, če to ni mer-jenje z dvema merama. Oblasti so same tiste, ki gazijo zakone, ker jih ne merijo za vse enako. Sodnik sam je moral priznati, da to ni pravilno, skliceval se pa je na zakon, ker obisk cerkev ni bil prepovedan in gospodi duhovniki niso bili obtoženi, jih tudi ne more soditi, obsoditi pa je moral naše sodruga, ker je bilo zborovanje prepovedano in sodrugi obtoženi. S tem se je pa tudi nehala nevarnost kužnih bolezní.

Celje. Delavsko pevsko društvo „Naprej“ v Celju je priredilo 9. nov. 1924 v dvorani hotela Union koncert z jako pestrim sporedom. Moški pevski zbor, broječ 30 discipliniranih grl, je prednašal 7 pevskih točk pod spretnim vodstvom gosp. Martina Štanteja iz Stor. Silbersteinov salon- ski kvartet pa nam je podal istotako 7 izbranih, izvrstno prednašanih skladb, izmed katerih naj omenim; W. Balfe-tovo ciganko, ki zahteva precejšnje tehniko, a je zato nadvse učinkovito izpadla. Puccinijevo fan- tazijo iz opere Tosca, umetniško prednašana, ki pa je žal pri publikí našla premalo zanimanja. Za Puccini- jevo glasbo bo treba naše ljudi še vzgojiti. Dvořakovo Narcisus in Hu- moreska pa sta bili najboljše podani. Izmed jugoslovanskih skladateljev pa je kvartet končno zaigral Zajčev duet in finale iz opere Zrinjski.

Pevske točke so bile dobro na- študirane ter je pevski zbor s svo- jim nastopom tudi dokazal, da nekaj zmore; kajti Hausmanovi „Strielci“ in Novakova zelo lepa „Noč na moru“ zahtevajo precejšnje izvežbanosti in sigurnosti. Obe sta bili dobro predna- šani. Gerbičovo vabilo: Milka oj srček moj, pojd z menoj!, je zelo uga- jala, a v solo točki je 2 tenor šibek, premalo čustven in izrazit, a zbor dober. Foersterjeva „Planinska“ pa je občinstvu tako ugajala, da so jo morali ponoviti. Hajdrihova „Sirota“ je ganljiva pesem, ki je učinkovala. Oskar Devova „Gorjanska“ (koro- ška narodna) ni bila dobro in pravilno prednašana, ker se je vzel prepoča- sen tempo, zlasti začetni takt mora biti mnogo hitrejši in ognjevitější.

Pevski zbor je navdušeni publikí dodal še Josip Ipavčevo „Imel je ljubi dve“, katera je bila izmed vseh naj- učinkovitejša, izvrstno prednašana in najboljše odpeta, za kar je pevski zbor

s svojim pevovodjem žel tudi zaslu- žen aplavz.

Koncert bi bil lahko bolje obiskan in mnogim bo žal, da so zamudili par užitka polnih glasbenih uric. Ali ni mar nekaj božanskega poslušati našo večno lepo pesem in umetniško glas- bo. Le pesem ti blaži srce in te po- vede iz naše vsakdanjosti v one vi- šave, kjer za hip pozabiš, da si zem- ljan.

V moralčnem in vzgojnem oziru je koncert uspel nad naše pričakova- nje. Zato pa čestitamo in kličemo na- šemu vrlemu pevskemu društvu „Naprej“! Le tako dalje po začrtani poti, kvišku, do cilja in do zmage!

V. Š.

Guštanj. Slišali smo, da nas ho- čejo 1. januarja pometati na cesto, če ne bomo mogli plačati zlatè na- jemnine. Zato smo preteklo nedeljo imeli javen shod proti odpravi sta- novanjske zaščite, in smo povedali vladi in hišnim gospodarjem, da bo- mo zlato najemnino plačevali takoj, kakor hitro bomo dobili tudi naš za- služek v zlatu izplačan. Govoril je s. Eržen iz Maribora v slovenskem in nemškem jeziku. Potem pa se je vr- šil še politični shod, kjer smo se po- razgovorili o našem stališču do teh večnih kriz, ki vladajo v državi na ogromno škodo delavstva. Edino mi- litarizem še uspeva v tej državi. — Delavstvo bo le v organizaciji zma- galo. Povedati je treba, da se pri nas komunisti prav zama trudijo, če bi hoteli sejati neslogo in razdor.

Iz dnevnika našega zaupnika.

Revno ljudstvo trpi velikokrat nepopravljivo škodo, ker ne pozna zakonov, naredb in ni nikogar, ki bi ga podučil, ki bi mu raztolmačil nje- gove pravice in zastopal njegove za- hteve.

Naši zaupniki vrše zato neizmer- no delo s stalnim poučevanjem ljudi, s stalnim podpiranjem revnih in po- moči potrebnih. Kljub natolcevanjem, preko obrekovanj se ne strašijo dela za dobrobit delavstva. Skoro neopa- ženo ostane ogromno delo, ki ga vrše naši zaupniki.

Poglejmo enkrat v dnevnik naše- ga celjskega zaupnika!

Brez stanovanja, brez strehe...

Ob 8. uri zjutraj ga je že čakala žena, srednje starosti. Na obrazu se ji pozna težko življenje, gube, ovela, bleda lica kažejo pomanjkanje in bedo. Pa potoži:

Hišni gospodar je poslal delavce v moje stanovanje in sedaj podirajo štedilnik, razdirajo tla... pohištvo pa so postavili na cesto.

Kam naj grem, kam naj položim svoje otroke! Šest mesecev je star najmlajši sinek.

In pojasni: Hišni gospodar ji je dal stanovanje pod pogojem, da mu bo delala in opravljala hišnikove po- sle. Veliko je morala delati, drago je bilo zato stanovanje. Pa zaradi strehe je trpela, je potrpehla in ga- rala... Sedaj pa rabi hišni gospodar stanovanje za stiskalnico in — da bo stiskal grozdje, stiskal sadje, mora družina na cesto.

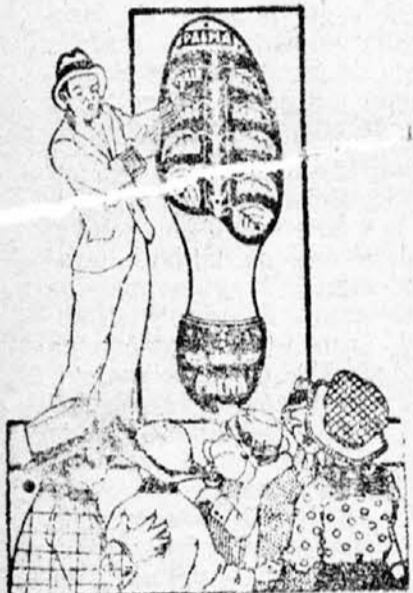
Zaupnik jo je tolažil, svetoval in interveniral...

Takoj za to ženo pa pride **zapuščena revica.**

Štiri otročiče je pripeljala seboj. Bosi in goli, lačni in bolelni so. Pa je revica pripovedovala:

Mož je delal v tovarni. Vsled tat- vine je bil odpuščen, kaznovan, za- prt... Sedaj pa pije, zapije vse, za družino se ne briga.

Izdajatelj: Oblastni odbor SSJ za Slovenijo. Odgovorni urednik: France Vidmar. Tisk J. Blasnika naslednikov v Ljubljani.

PALMA PODPETNIKI IN PODPLATI so najboljši!

Cognac Medicinal Liqueur, triple séc slivovka, brinje-vec, tropinovec, rum itd.

po najnižjih dnevno cenah

„ALNO“

veletrg vina žganja družba z omejeno zavozo Ljubljana — Kolizej.

Prva Mariborska delna šola pekarstva
r. z. o. z. v MARIBORU, Tržaška c. 37-38.
Telefon št. 324 — Ustanovljeno l. 1898.
Moderno in higijensko urejena pekarna priporoča svoje okusno in vedno sveže pecivo v polni leži. Pecivo se dostavlja tudi na dom.

Zahtevajte povsod **„Jadran“** terpentinovno čistilo za čevlje, ker je najboljše. Ako čistite čevlje ed no le z »Jadran« kremom, si prihranite mnogo denarja. Vaši čevlji ne razpokajo, ostanejo mehki in trpežni.

ZA VESEN IN ZIMO
priporočamo veliko zalogo raznega suk- nenega in volnenega blaga za obleke, sukne, plašče in kostume. Perilni bar- hent v najnovejših modnih vzorcih. Razne volnene in šivane odeje i. t. d.
A. & S. Škaberne, Ljubljana
Mestni trg 10
Zmer e cene. Solidna postrežba.

Naročajte
čitajte
razširjajte

JADRAN
se do i v vseh spe- cerijskih prodajalnah

„Socialista!“

Priporočamo gospodinjam **„ADRIA“** ječmenovo ljudsko kavo, dvojno sladno „Meta“, dvojno slad- rženo „Sidro“ kavo. Zahtevajte jo povsod.

En gros Letna trikotaža, nogavice, galanterija in drobnina **En gros**
Caspari & Fanning
Maribor, Aleksandrova cesta šte. 48

Zvezki v korist Podpornemu društvu slepih!
Šolske zvezke
vseh vrst, trgovske knjige, mape, bloke, notese itd. izdelava in razpošilja najceneje
Papirna industrija in knjigoveznica **ANTON JANEŽIČ, LJUBLJANA**
Florjanska ulica 14.
Z htevatje povsod zvezke v korist slep- cev. Dobiva o se tudi v vseh prodajalnah Konsum. druš. va in v drugih trgovinah
Zvezki v korist Podpornemu društvu slepih!

Vsako sredo in soboto **OSTANKOV** manufaktur. blaga
velika prodaja za skoro polovično ceno pa-
tvrdki: **Tekstilbazar, Ljubljana, Krekov trg 10**
Po pošti razpošiljamo vsak dan.
1. nadstropje